

BU TOPRAKLARIN VATAN KALMASINI KURTULUŞ SAVAŞI'NA BORÇLUYUZ

1. Dünya Savaşı'nın yıkımı sonrasında gırtlığına kadar borçlu, yokluk ve yoksulluk içinde, orduları dağıtılmış, toprakları işgal edilmiş, bir ülke tam yüzyıl önce destansı bir bağımsızlık mücadelesini başlatmıştı. Eğer Mustafa Kemal önderliğinde Kurtuluş Savaşı kazanılmasaydı Anadolu da elimizde kalmayacaktı. Bugün bütün bu toprakların hâlâ vatan kalmasını Kurtuluş Savaşı'na, Sakarya'ya, Büyük Taarruza borçluyuz.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Samsun'a ulaşmasıyla başlayan İstiklal mücadelesinin mihenk taşlarından biri olan 19 Mayıs 1919 tarihinin 100. yılındayız. Bu vesileyle başta Samsun olmak üzere tüm Türkiye'de gençlik, spor ve kültür etkinlikleri düzenlenecek. 100. yıl kutlamalarına ilişkin etkinlikler yıl boyunca İstanbul, Samsun, Amasya, Erzurum, Sivas ve Ankara güzergâhı başta olmak üzere tüm Türkiye'de gerçekleştirilecek.

Osmanlı'yı çöküşe götüren ve İstanbul ile Anadolu'nun bile kaybedilmesi noktasına getiren süreç esnasında asırlar süren kötü yönetimin, dünyadan kopuşun, eğitim, bilim ve sanayide geri kalmanın bir sonucuydu.

Osmanlı'da yönetim, halk kıtlık çekmesin diye ürün ve mal ihracını zorlaştırmıştı. Aynı amaçla ithalatı da teşvik etmişti. Fakat Avrupa 16. yüzyılda ticareti keşfetti, ithalatı frenledi, ihracatı teşvik etti. Bu sayede üretim ve kazanç arttı, sermaye birikti.

Tüm bunlar geleceğe damga vuran üç devrime yol açtı. Önce ticaret devrimi, ardından bilim devrimi, sonra sanayi devrimi. Osmanlı ise sanayi öncesi bir sistemde kalmayı sürdürdü, çağa ayak uyduramadı. Avrupa, üniversiteler ile bilimde yükselirken medrese sistemi çağın gerisinde kaldı. Hem toplum hem de ekonomi, birkaç küçük değişim dışında durgunluk içinde yaşamayı sürdürdü.

Tüccarlar halkı soymanın diye kâr hadleri yüzde 5-15 gibi oranlarla sınırlandırılmış, yüksek kârlar yasaklanmıştı. Fakat sermaye kıt olduğu için faizler yüzde 12-25 civarındaydı. Bu durumda elinde parası olanlar faiz için bunu üretici ve tüccara değil, yüksek gelir sahibi idari zümreye veriyor, para ticarete girmiyordu. Avrupa'da ise üretimle birlikte sermaye de bollaşınca faizler daha düşük kalmış,

M. Rifat HİSARCIKLIÖĞLU

TOBB Başkanı

Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği

(Eurochambres) Başkan Yardımcısı

İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (ICCIA) Başkan Yardımcısı ve

Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi

baskanlik@tobb.org.tr

krediler de daha çok getirisi olan ticarete ve sanayiye yönelmişti.

Neticede 1600'den 1923'e Osmanlı'da kişi başı gelir artışı sadece yüzde 19 oranında kalırken Almanya, Fransa ve İngiltere'de üç katına, İtalya, İspanya, Hollanda'da iki katına ulaşmıştır. Özetle Osmanlı'nın sonunu ekonomideki başarısızlığı getirmiştir.

Ekonomideki gerileme 16. asırda belirgin hale gelir. 1584 devalüasyonu ile paranın değeri yüzde 70 düşer. Sultan Orhan döneminde 100 dirhem gümüşten 269 akçe kesilirken, 3. Murat döneminde 100 dirhem gümüşten 950 akçe kesilmeye başlar. Akçeler gittikçe incilir. Para pul olmaya başlar. 18. yüzyılda para basacak yeterli maden bulunamayınca halkın elindeki altın ve gümüş eşyayı devlete satmaları mecbur kılınır. 1814'te bir İngiliz Sterlini 23 Osmanlı Kuruşu'na eşitken, 1839'da bir İngiliz Sterlini 104 Osmanlı Kuruşu'na yükselir.

Osmanlı 1848'den itibaren Galata bankerlerinden, 1854'ten itibaren de İngiltere ve Fransa gibi Avrupa ülkelerinden yüksek faizle borç almaya başlar. Ama borçları yatırıma yönelik olarak kullanmaz. Batılı ülkelere verdiği kapitülasyonlar 18. ve 19. yüzyıllarda daha da genişletilir. Dışarıya mal gitmesin diye ihracatta yüzde 3 olan gümrük vergisi, yüzde 12'ye çıkartılır. Avrupalı tüccarlar, yerli tüccarların ödediği yüzde 8 oranındaki iç gümrük vergisinden de muaf kılınır.

Osmanlı 1876'da borçlarını ödeyemeyip resmi iflasını ilan eder. 1881'de Duyunu Umumiye kurulumu ve ülkenin tüm temel gelirlerine Avrupalılar el koyar. Madenler, demiryolları, limanlar, hatta tütün bile yabancılara teslim edilir. Osmanlı artık fiilen dışa bağımlıdır.

1914'de Osmanlı'nın toplam dış borcu 154 milyon Osmanlı Lirası'na ulaşır. Devlet hazinesindeyse sadece 92 bin altın lira vardır. Nihayet 1918'de toplam dış borç 304 milyon liraya ulaşmış ve Osmanlı sadece siyaseten değil iktisaden de iflas etmiştir.

1071'den beri vatan olan bu topraklar, 1918-1922 arasında neredeyse tamamen elimizden çıkıyordu. Anadolu'nun her köşesi ve hatta Osmanlı'nın üç başkenti; Bursa, Edirne, İstanbul düşman işgaline uğramıştı. İstanbul'un bile işgaline seyirci kalınmış, Padişah Vahdettin kendi saltanatını koruyabilmek için İngilizlerle işbirliğine gitmiş, milli mücadeleye karşı durmuş hatta üzerlerine asker göndermiştir.

İşte istiklal mücadelesi bu kadar olumsuz bir yapıda, ümitlerin tükendiği bir ortamda başlatıldı. O zor günlerde Mustafa Kemal'in Çanakkale'de verdiği cesur ve doğru kararlarla savaşın kaderini değiştirdiği, böylece İstanbul'u kurtardığı biliniyordu. 1919'da Çanakkale'nin üzerinden çok değil daha dört yıl geçmişti. Anafartalar Kahramanı belleklerindeki yerini koruyordu. 1915'te Çanakkale'de düşmanı durdurup İstanbul'u kurtardığı gibi, şimdi de düşmanı durduracağına, memleketi kurtaracağına inanılıyordu.

1. Dünya Savaşı'nın yıkımı sonrasında gırtlığına kadar borçlu, yokluk ve yoksulluk içinde, orduları dağıtılmış, toprakları işgal edilmiş, savaş yorgunu bir ülke, tam yüzyıl önce destansı bir bağımsızlık mücadelesini böyle başlatmıştı. Eğer Mustafa Kemal önderliğinde Kurtuluş Savaşı kazanılmasaydı Anadolu da elimizde kalmayacaktı. Dolayısıyla bugün bütün bu toprakların hâlâ vatan kalmasını Kurtuluş Savaşı'na, Sakarya'ya, Büyük Taarruza borçluyuz.